

C O R R E S P O N D E N T I E.

NOGMAALS DE BORSTPANTOGRAAF.

De Heer J. G. MILO vestigt mijn aandacht er op, dat door hem ook reeds de pantograaf voor het in beeld brengen van de difformiteiten van de wervelkolom en andere deelen in het lichaam is aangegeven. Een uitvoerige beschrijving zijner methode vindt men in het *Medisch Weekblad* van 20 Januari 1900, in de *Bladen voor Hygiënische Therapie* n°. 1, 1900 en in de *Zeitschrift für orthopädische Chirurgie*, Deel VIII.

D. H. KOETSER.

INGEZONDEN.

Geachte collega H. J. LAMÉRIS,

Veroorloof mij naar aanleiding van uw artikel over gastrostomie bij carcinoma oesophagi een paar opmerkingen. In uw historisch overzicht van v.n. Hollandsche schrijvers, schrijft gij, dat na 1885 de operatie vergeten schijnt te zijn, want eerst in 1893 vindt gij voor het eerst weer in de Hollandsche literatuur iets over dit onderwerp; na 1893 werden maar 12 gevallen uit Groningen en Leiden beschreven. Men zou uit uw overzicht kunnen opmaken, dat deze operatie in Nederland nog maar weinig wordt uitgevoerd; waarschijnlijk hebt gij dat niet bedoeld, het zou ook met de werkelijkheid in strijd zijn, maar juist ter voorkoming van misverstand, acht ik het wenschelijk hierop terug te komen. Naar mijn meening verrichten alle chirurgen van Nederland op zijn tijd een gastrostomie; dat gij er in de literatuur niets meer van vindt, ligt waarschijnlijk aan het feit, dat men het een uitgemaakte zaak vindt een gaatje te maken in de maag van iemand, die niet slikken kan en dat Hollanders in het algemeen niet schrijflustig zijn. Ik geloof ook wel, dat zij bijna allen de bekende methode van WITZEL volgen, met kleine wijzigingen. Ik voor mij, maak nog altijd een huidsnede evenwijdig met den linker ribbenboog en perforeer dan de spieren en fasciën in de richting van hun vezelverloop.

Ongaarne heb ik in uw artikel den naam van VAN ITERSON gemist, waar gij schrijft, dat in de Utrechtsche kliniek de gastrostomiën onder infiltratie-analgesie volgens SCHLEICH gecpereerd worden en waar gij wel LENNANDER aanhaalt, die in 1901 opgeeft, welke manipulaties veel, weinig of geen pijn veroorzaken. Het zal U niet onbekend zijn, dat hij sinds 1890 alle maagoperaties principieel onder locale analgesie, eerst 10 pCt., later 5 en 1 pCt. cocaïne-oplossing en nog later vloeistof van SCHLEICH gebruikende, uitvoerde en in 1897 in Moskou daaraan zijn gering sterftecijfer toeschreef: 16 gastrostomiën 4 dooden; 20 gastroenterostomiën 1 dood; 2 pylorusresecties 1 dood; 1 jejunostomie 1 dood; 10 anus praeternaturalis 1 dood; 2 darmresecties 0 dood. Ik weet